
**UN APEL LA UNITATE
ADRESAT PONTIFULUI ROMEI ȘI
IERARHIEI BISERICII ORTODOXE**

**SCRISORILE ADRESATE PONTIFULUI ROMEI PENTRU
ÎNTOARCERE ÎN UNITATEA BISERICII ȘI BISERICII ORTODOXE
PENTRU ORGANIZAREA UNUI SINOD AL UNITĂȚII CREȘTINE**

„Un Domn, o Credință, un Botez”

București - 2023

Cuvânt înainte.....	5
I. Pașii necesari în Ortodoxie cu privire la unirea și unitatea catolicilor	7
1. Poziția ecumenică ortodoxă față de Roma și catolicism	7
2. Necesitatea unui Sinod al Unității Creștine.....	30
II. Scrisoarea adresată Sinodului Bisericii Ortodoxe Române pentru organizarea unui Sinod al Unității Creștine (8 Mai 2023)	109
III. Scrisoarea adresată Pontifului Romei și Bisericii Catolice pentru întoarcerea în unitatea Bisericii (31 Mai 2023)	123

1. POZIȚIA ECUMENICĂ ORTODOXĂ FAȚĂ DE ROMA ȘI CATOLICISM

Astăzi există multe păreri cu privire la poziția catolicilor față de Biserică. Cea mai gravă dintre acestea este părerea greșită că în catolicism există comuniune și că ar fi cumva apropiați teologic de Ortodoxie. Este o părere bazată pe o impresie exterioară, pe o fațadă liturgică și teologică păstrată în Apus, fațadă care nu are nimic de a face cu interiorul catolicismului, fațadă neînțeleasă de unii teologi care o asumă drept legitimitate teologică în toate dimensiunile. Pentru ca dialogul ecumenic cu catolicismul să fie roditor, trebuie adusă o poziție clară față de aceștia, o poziție teologică în mai multe dimensiuni, care să exprime precis în câteva puncte majore raportul catolicismului față de unitatea Bisericii și calea de recuperare de către aceștia a unității.

Ortodoxia trebuie să definească în mod clar, ecumenic și fără echivoc această poziție față de catolicism, *poziția ortodoxă ecumenică față de catolicism*, pentru a nu permite o discuție duplicitară, o discuție care să lase la latitudinea fiecărui teolog o abordare sau mai relaxată, sau prin acrivie. Poziția ecumenică față de catolicism trebuie adusă pe următoarele puncte:

1. *Catolicismul nu a lucrat dogmele unității Bisericii.*

Crezul are ca afirmație eclesiologică de bază că *Biserica este una, este un întreg*, adică *Biserica este unică și unită în întregul său*. Asta înseamnă că Biserica trebuie să fie unită în toate actele sale, în toată cuprinderea sa. Catolicismul s-a depărtat de unitate în toate

dimensiunile acesteia, nu a lucrat dogma fundamentală a Bisericii, unitatea.

2. ***Catolicismul-Apusul s-a izolat de unitatea eclesiologică a Bisericii, schimbându-și statutul eclesiologic, din Parte a Bisericii în Biserică prin sine, în Biserică pe lângă Biserică, în Biserica independentă de Biserică.*** Catolicismul a dezvoltat o ***conștiință eclesiologică distinctă de a unității Bisericii*** și a evoluat independent de aceasta, creând o Biserică apuseană ruptă de Biserică, aducând un gând distinct de gândul și conștiința unică și unită a Bisericii. Catolicismul s-a rupt în timp de Biserică, a fost prea puțin în unitatea Bisericii. A fost în permanență Biserica independentă a Apusului care a adoptat la suprafață Sinoadele Ecumenice, nu prin unitatea (comunitatea-tradiția-unitatea de viață) care le-a generat, nu ca unitate, ci doar prin listele de dogme aduse de acestea. Nu a diseminat unitatea Bisericii, nu a participat deplin la unitatea Bisericii. Participarea în unitate și identitate este cea care trebuie să aducă această unitate în toate, inclusiv teologică.
3. ***Primatul*** este expresia principiului apusean de dominație absolută în Biserică, de independență absolută, presupunând un absolutism în orice direcție, teologică și administrativă. Este un totalitarism teologic mascat sub titlul de principiu de unitate apusean. Schimbă centrul de greutate al Bisericii de la plenitudine în Duhul Sfânt la primat. Schimbă modelul de unitate participativă în totalitarism apusean. Este o alterare a iconomiei unității Bisericii, fiind o erezie fundamentală legată de unitatea Bisericii și înlocuirea acesteia în Apus cu un totalitarism al Romei. ***Este o***

erezie împotriva unității eclesiologice a Bisericii.

Primatul aduce un concept de decizie a Bisericii doar prin Roma, opus conceptului de unitate ecumenică a Bisericii, cel lucrat în Sinoadele Ecumenice, unitate prin toate Părțile Bisericii. Primatul este un principiu centrifug, nu un principiu de unitate, principiu care a scos Roma și Apusul din Biserică. Primatul blochează eclesiologic întregul Apus.

4. ***Filioque*** este expresia principiului apusean de dogmatizare în afara unității eclesiologice a Bisericii, de independență teologică. Este o erezie trinitară, desfășurată pe parcursul a două milenii, care pune Apusul în situația de a nu fi avut o dogmă treimică validă în primul mileniu și în al doilea, până la Lyon. ***Este o erezie trinitară în punctul central dogmatic al Bisericii, Crezul.***

5. ***Harul creat catolic*** este expresia unei dogme rezultate în urma unei metode greșite de argumentare, metodă plină de erori, care are la bază un silogism. Schimbă deplin paradigma de mântuire, fiind o neînțelegere gravă a cum se mântuiește omul. ***Este o erezie de tipul celei ariane, fiind un tip de arianism.*** Teza catolică a harului creat pe o cale deductivă complexă este una imposibil de acceptat. Pe o teză de revelație supranaturală (care suprastresează legătura om-Dumnezeu în har), să nu găsim în revelație o modalitate de comunicare, un exemplu în care să cuprindem această raportare a harului față de divinitate, nu poate fi acceptat. Problemele argumentului catolic al harului creat sunt că se uită în afara informației revelației pe o teză de revelație supranaturală, în afara Scripturii, și nu

vede că în Scriptură există această informație într-o zonă suprastresată informațional, că folosește nu informație directă, ci deducția logică și construiește un argument natural, deductiv, în materie, în locul unei informații din teza revelației. Catolicismul caută și în locul greșit, și prin metoda greșită informația despre har, neînțelegând silogismul din propria teză adoptată.

6. ***Mărturia harului și a comuniunii.*** Catolicismul arată că nu înțelege în această dogmă cum Biserica este în comuniune, având o tipologie diferită de comuniune, prin voci, vise și vedenii, într-o limită de suprafiresc nelegitim. Nu are o comuniune autentică, ci doar o tipologie cunoscută în Ortodoxie drept înșelare. ***Este o rupere de comuniunea autentică.***
7. ***Pe lângă aceste puncte care sunt cele care au rupt Apusul de Biserică timp de milenii, sunt multe altele,*** care la fel, au alterat întreaga teologie catolică, ducând Apusul într-un punct în care are o teologie inutilizabilă în toate dimensiunile, din cauza nenumăratelor alterări interne.
8. ***Întreaga Biserică Ortodoxă, în Sinoadele Ecumenice, în Sfinții Părinți, în teologie, în întreaga sa cuprindere, evidențiază ruperea irevocabilă de unitate a catolicismului, punctând aceste diferențe.*** Există o unitate de credință cu privire la poziția catolicilor față de unitatea Bisericii, dar și cu privire la unicul mod de întoarcere al acestora la credință¹.

Teologia catolică nu poate fi de fapt corectată. Nu este o teologie cu puține alterări, este o teologie radical diferită, o teologie

¹ Doru Nastasă, „O catedrală teologică a unității creștine”, București, 2023, pp. 78-80. Poziția ortodoxă față de catolicism este prezentată pe larg în alte lucrări.

alterată în întreaga sa cuprindere. Este o teologie deschisă, instabilă și alterată. Este o teologie care nu înțelege și care nu cuprinde corect actul creștin. Nu înțelege sacrul, comuniunea, dogma, unitatea de viață a Bisericii, fiind ruptă de toate elementele fundamentale ale unei teologii autentice. Catholicismul este despre Roma, nu despre creștinism. Este despre sincretismul între creștinism și Roma, despre optica Romei asupra creștinismului, despre Roma-creștinismul apusean, despre cum Roma a creat un creștinism sincretic, în care a adus la nivel de dogmă propriile patimi, patima dominării și supunerii creștinismului. Catholicismul este întâi despre Roma și apoi despre creștinism – asta trebuie să înțelegem despre catholicism. Până când Apusul și catholicismul nu vor părăsi Roma-centrismul, nu vor progresa către creștinismul autentic.

Catholicismul este o poveste a unui timp trecut. Este o poveste în care un concept de dominare, al *Romei*, a încercat să supună creștinismul și nu a reușit decât să îl rupă în Apus de Biserică. Catholicismul este o poveste la timpul trecut, care are nevoie doar să fie așternută în pagină corect și să se arate cărui timp aparține. Catholicismul are nevoie doar de o așezare corectă în pagină pentru a fi uitat definitiv în teologie, nu de încercări de resuscitare a ceva fără viață de peste un mileniu. Povestea Romei (pentru că așa ar trebui să denumim catholicismul) trebuie să se încheie în creștinism. Povestea Romei s-a închis istoric în creștinism de prea mult timp și e purtată doar emoțional peste timpuri, neavând nimic teologic care să o susțină. Roma nu se poate susține teologic astăzi în nicio dimensiune.

Primatul ne arată cel mai clar devierea catolică de la conceptul de unitate – este cea mai gravă abatere catolică, este o neînțelegere radicală a unității Bisericii și înlocuirea acesteia cu un concept de dominație al Romei. Prin primat catholicismul s-a rupt

în timp de unitatea Bisericii, de aceea este unul din primele puncte de discutat cu catolicismul. Filioque pune în evidență incapacitatea teologică de convergență a Apusului, care nu a reușit să aducă decât după treisprezece secole o variantă dorită mai corectă pentru propria propunere – arată o teologie deschisă, instabilă, alterată, neconvergentă. Teologia harului ne arată imposibilitatea de construire a unui argument teologic pe o teză de revelație supranaturală și construirea unui argument deductiv, logic, într-o zonă teologică suprastresată informațional atât în Noul Testament, cât și patristic. Iar mărturia harului și a comuniunii ne confirmă cum Apusul nu are comuniune.

Nivelul lent de reacție dogmatică a Apusului, nivel ce se răsfânge în întreaga teologie catolică și care este o dominantă a acesteia, se vede în istorie la sinoadele catolice de la Toledo (589) și Lyon (1274), aduse pentru dogma catolică Filioque. Catolicii abia în secolul al VI-lea (la Toledo) au reușit să discute dogma Filioque și abia în secolul al XIII-lea (la Lyon) au reușit să o corecteze, să corecteze partea a doua a dogmei, în timp ce dinamica Bisericii pe diferite subiecte a fost cu totul alta. Catolicismul a fost într-o mișcare pe o altă axă temporală de dogmatizare față de Biserică, pe o axă de dogmatizare apuseană care s-a întins de cel puțin două ori mai mult decât dogmatizarea întregii teologii a Bisericii, și care a fost cu mult mai lentă decât axa temporală dogmatică a Bisericii și decât viteza de dogmatizare din Biserică. Catolicismul nu e sustenabil de fapt intern, neavând în primul rând fundamentul tradiției și unității Bisericii, neavând lucrat corect principiul unității Bisericii în toată lucrarea sa (cumva unitatea Bisericii nefiind doar dogmatică, ci în întreaga sa conștiință și cuprindere, în tradiție, viață, liturgică, în identitatea sa, în caracterul unitar intern al credinței), neavând capacitatea de reacție temporală dogmatică existentă deja în Biserică, neputând

lucra într-un timp realist de analiză dogmatică, într-un timp dogmatic autentic. Axa de dogmatizare catolică nu este una fezabilă, pe nenumărate puncte teologice, primat, Filioque, harul creat, altele.

Viteza lentă de reacție catolică și rapiditatea în care Răsăritul a adus în opt secole Șapte Sinoade Ecumenice arată diferența de dinamică, dar și incapacitatea Apusului de corectare și convergență generală, incapacitatea Apusului de a avea o dogmatizare în timpul dogmatic al Bisericii². Și asta se vede nu doar pe o problemă punctuală a Apusului, în Filioque, ci și în altele, și se vede în antiteză cu întreaga teologie a Răsăritului, făcută în paralel. Apusul nu e sustenabil teologic în interior. Dacă o corectare a adaosului-explicației Filioque (corectare făcută la Lyon) a durat între secolele VI-XIII, cu siguranță că Apusul are intern ceva ce nu poate susține un proces de dogmatizare pe ansamblu.

Lecția Filioque între Toledo și Lyon e cea care ne arată că Apusul nu are intern nici Tradiția – unitatea diseminată a Bisericii -, nici fondul celor Șapte Sinoade Ecumenice, nu are nici mecanismele de corecție teologice așezate corect și doar duce în istorie diferite probleme timp de milenii fără a le corecta. Nu are o capacitate de problematizare, de analiză, de corectare. Exact pentru acest motiv catolicismul nu poate fi considerat teologic, pentru incapacitatea sa de corecție internă teologică și ca organizație. Și tot pentru acest motiv trebuie văzut modelul ortodox de dogmatizare al Răsăritului, care are putere în istorie să

² Acest proces de analiză și dogmatizare este numit *timpul dogmei* de Sfântul Grigorie Palama: „Există deci la Sfântul Grigorie nu numai o istorie a dogmei, ci un *timp al dogmei*, un timp ireversibil, pentru că nu putem reveni la prezentările teologice ale trecutului, dar a cărui parcurgere progresivă este indispensabilă.”, Diac. Ioan I. Ică jr, *Sfântul Grigorie Palama, Tomosuri dogmatice, Viața, Slujba*, Scieri I, Editura Deisis, Sibiu, 2009, p. 95.

își corecteze rapid erorile, să încheie analizele într-un timp determinat. Determinismul procesului de analiză-dogmatizare, convergența rapidă a procesului de dogmatizare arată existența unor premise corecte teologice interne, arată o plenitudine a teologiei, plenitudine care poate potența o convergență teologică rapidă. Răsăritul a avut această plenitudine teologică, de viață, a unității, plenitudine în toate dimensiunile, egală cu o plenitudine eclesiologică, plenitudine care este egală cu Unitatea Bisericii.

Întrebarea fundamentală pentru Apus este de ce procesele de analiză-dogmatizare ale Apusului nu sunt deterministe, de ce nu încep dintr-un set de premise clare și nu se termină într-un timp precis? Și răspunsul este simplu, pentru că multe argumente-dogmatizări ale Apusului sunt diferite patimi și erori lumești transformate în dogme, în afara dogmelor și dogmatizării Bisericii și nu pot niciodată converge.

Filioque trebuie analizat mai întâi la nivel de proces de dogmatizare. Trebuie întâi verificată fezabilitatea acestui proces de dogmatizare, fezabilitate care se vede cel mai bine între aceste două sinoade de la Toledo și Lyon, în paralel cu dogmatizările celor Șapte Sinoade Ecumenice. Această analiză temporală pe diferite probleme legate de dogmatica Bisericii e una importantă, pentru că ne arată dacă Apusul are procese de analiză și dogmatizare fezabile – adică dacă are pe ansamblu o teologie viabilă. Constatarea cea mai dură între Toledo și Lyon, la cum sunt plasate față de un proces de dogmatizare al Bisericii (văzut în Sinoadele Ecumenice în ansamblu și în dinamica fiecărui Sinod Ecumenic în particular, a problemelor specifice teologice ale Bisericii), este că Apusul nu are un proces de analiză-dogmatizare fezabil care să aducă rapid în timp convergență și că sistemul teologic catolic nu funcționează de fapt în primul rând la nivel de analiză, nereușind temporal să aducă toate analizele necesare, și apoi în fondul

unității, unde în tradiție Apusul nu are ce are nevoie pentru convergență, și apoi în mecanismele adoptate pentru convergență. Ce trebuie să vedem în lipsa de convergență internă a Apusului pentru Filioque este acest cumul de lipsuri, de tradiție, de mecanism, de analiză, lipsuri sistemice ale catolicismului, în paralel cu plenitudinea teologică și de convergență a Răsăritului.

Ce a interzis Biserica în toate Sinoadele Ecumenice referitor la adăugarea de noi puncte de credință și de interzicere a modificării Crezului (legat de discuția despre Filioque) trebuia înțeles mult mai precis, legat de procesul de dogmatizare, de analiză, tipologia unui proces de dogmatizare al Bisericii. Sfinții Părinți nu au interzis doar punctual adăugarea unor puncte de credință, ci ne-au arătat egal ce înseamnă un proces de analiză-dogmatizare al Bisericii, care sunt limitele acestuia. Biserica a repetat de nenumărate ori în Sinoadele Ecumenice câteva limite de protecție dogmatică împotriva Filioque, limite care spun în mare: 1. credința nu poate fi schimbată (adică procesul de analiză și dogmatizare a fost încheiat în istorie pe diferite subiecte și există deja toate ideile necesare Bisericii pe subiect, fiind un *argument de completitudine dogmatică, cumva enunțându-se pozitiv completitudinea dogmatică*), 2. nu se poate adăuga nici o virgulă în Crez (adică se interzice explicit la nivel de informație teologică adăugarea, modificarea, „explicarea” sau orice fel de retorică de alterare a informației Crezului, interzicându-se orice informație adițională de orice natură, fiind o limită absolută așezată de Sinoade, în orice direcție a informației, inclusiv informații dorite de explicare, *enunțându-se negativ, prin interzicere, orice adaos în credință*). Ori, catolicismul a încălcat deplin limitele Bisericii, modificând credința, continuând greșit procesul de dogmatizare (închis deja) și adăugând informație în locuri în care s-a interzis orice modificare a acesteia.

Catolicismul a ignorat toate limitele de protecție dogmatică așezate de Biserică împotriva alterării Crezului, în propria lor propunere pentru Filioque. Însă aici nu e vorba doar de încălcarea unor limite de dogmatizare, vedem de fapt că Biserica primară s-a îngrijit de formalismul unui proces de dogmatizare, s-a îngrijit de modul și procesul prin care ajungem la diferite informații, de modul în care dogmatizarea s-a făcut în Biserică. Ce zic Sinoadele Ecumenice de fapt este legat de procesul de analiză-dogmatizare, nu doar specific legat de conținutul dogmatic și informațional.

Sinoadele Ecumenice au așezat niște limite extrem de puternice pentru dogmatizările istorice, limite așezate în diferite formulări mai mult sau mai puțin fericite, care însă, dacă sunt înțelese în bună credință cum o face Răsăritul (și nu în reaua credință apuseană, care exploatează o prezumtivă slăbiciune a limitelor Sinoadelor Ecumenice, crezând și invocând că aceste limite au de fapt un punct slab, vulnerabil, că au lăsat totuși o portiță de scăpare pentru catolici), nu permit alterarea dogmatică a învățăturii Bisericii. Cumva catolicismul crede că Sfinții Părinți au lăsat deschise aceste limite în diferite dimensiuni, când de fapt formulările aduse de Sfinții Părinți sunt fără echivoc și spun clar că procesul de dogmatizare este închis, că analiza este închisă istoric și că nu există nicio posibilitate de a adăuga vreun tip de informație teologică (chiar dacă Filioque este o dorită explicație adusă de catolici).

Filioque este singura informație dogmatică nouă adusă în Crez, singura informație care a avut puterea să sfideze aceste limite. Este singura informație care a activat discuția despre aceste limite. Este chiar subiectul pentru care Sfinții Părinți au scris toate acestea. Catolicii vor răspunde în veșnicie în fața Sfinților Părinți pentru propria lor propunere, deoarece este unica informație în istorie care a activat această discuție despre limitele așezate în Crez,